

SHON O'KEYSI PROZASINING POETIK HUSUSIYATLARI

Ikramova Maftuna Xamidjon qizi

Samarqand Davlat tibbiyot universiteti

Annotatsiya: Maqola Shon O'Keysi prozasining poetik va uslubiy jihatlari bilan ingliz adabiyotidagi eng muhim va o'ziga xos yo'nalishlardan birini ekanligi, u nafaqat zamonaviy psixologiya, balki ijtimoiy masalalar va insoniyatning umumbashariy muammolarini aks ettir olgan yetuk adib sifatida tanilganligi haqida ma'lumot beradi. O'Keysi adabiy yondashuvlari va til uslublarini muvaffaqiyatli uyg'unlashtirib, o'z asarlarini o'qish jarayonida chuqurroq fikr yuritishga, tafakkurga undaydi va o'quvchiga yangi anglashlar olib keladi.

Shon O'Keysi (1896-1984) XX asr ingliz adabiyotida o'zining betakror uslubi va alohida poetik qirralari bilan ajralib turadi.

Uning prozasi, asosan, ijtimoiy, psixologik va badiiy jihatlarni uyg'unlashtirgan asarlardan iborat bo'lib, zamonaviy adabiyotga katta ta'sir ko'rsatgan.

O'Keysi o'z asarlarida ijtimoiy hayotning muammolarini tasvirlaydi, shu bilan birga, inson ruhining nozik qatlamlarini, uning ichki kurashlari va ziddiyatlarini keng yoritadi.

Uning prozasi ko'plab badiiy uslublarni, jumladan, simbolizm, ekspressionizm va modernizmni o'z ichiga oladi, bu esa uning asarlarini o'qish jarayonida har bir detalli ifodalanishga imkon beradi.

O'Keysi prozasining poetik hususiyatlarini o'rganish, uning asarlarini chuqur anglash, til, uslub, xarakter va tematik jihatlarni kiritishning muhimligini ta'kidlaydi. Ushbu maqolada Shon O'Keysi prozasining poetik jihatlari, uning personajlari, til va uslubdan foydalanish usullari, va ijtimoiy tematikalarga bo'lgan alohida yondashuvlar tahlil qilinadi.

Shon O'Keysi prozasining asosiy tematikalari

O'Keysi asarlarida bir qancha asosiy tematikalarga diqqat qaratiladi. Ular orasida ijtimoiy muammolar, insonning ichki dunyosi, vaqt va hayotning o'zgaruvchan tabiati bor. O'Keysi shaxslarning psixologik holatlari va ularning jamiyatdagi o'rni haqida ko'plab savollarni ko'taradi. Uning asarlarini o'qish orqali biz nafaqat adabiy asarlar bilan tanishamiz, balki insoniyatning eng asosiy masalalariga nisbatan anglashlar hosil qilamiz.

Ijtimoiy tizim va individ

Shon O'Keysi o'zining ko'plab asarlarini ijtimoiy tizimlar va individuallar o'rtasidagi o'zaro aloqalar va ziddiyatlar asosida quradi. Jamiyatda yuz berayotgan o'zgarishlarni shaxslar va ularning psixologiyasiga ta'siri orqali tasvirlash uning asarlarida keng tarqalgan. Bunda shaxslarning ichki kurashlari va jamiyatdagi o'z o'rinlarini topishdagi qiyinchiliklari ta'kidlanadi.

Vaqt va mavjudlik

O'Keysi va uning asarlaridagi vaqt tushunchasi har doim o'zgarib turadigan, muammolarni keltirib chiqaradigan element sifatida tasvirlanadi. Uning asarlarida vaqt nafaqat tashqi hodisa, balki odamlarning ichki dunyosini, ularning kayfiyatlari va qarorlaridagi muhim omil sifatida namoyon bo'ladi.

O'Keysi prozasida psixologik tasvir

Shon O'Keysi prozasining eng muhim jihatlari shundan iboratki, u personajlarning psixologiyasini chuqur tahlil qiladi. O'Keysi uchun insonning ruhiy holati, uning ichki kurashlari, o'zligini anglashdagi qiyinchiliklar va jamiyat bilan bog'lanishdagi muammolar birinchi o'rinda turadi. O'Keysi shaxslarni o'z ichki dunyosiga kirish imkoniyatini beradi, ular o'z fikrlari, orzulari va hissiyotlari orqali rivojlanadi.

Psixologik monologlar

Shon O'Keysi ko'pincha psixologik monologlardan foydalanadi, bu esa o'quvchiga personajlarning ichki olamiga kirish imkoniyatini beradi. Monologlar nafaqat tashqi dunyo bilan o'zaro aloqalarni, balki personajlarning o'zlarining ichki kurashlarini ham aks ettiradi.

Ichki monolog va vaqt

O'Keysi o'zining psixologik monologlarida vaqtni nafaqat tashqi omil sifatida, balki shaxsning ichki holatini aks ettirishda ishlatadi. Vaqtning o'tishi, o'zgarishi yoki to'xtashini tasvirlash orqali u personajlarning ruhiy holatlarini yanada chuqurroq ochib beradi.

O'Keysi prozasining badiiy uslubi

Shon O'Keysi prozasining uslubi juda o'ziga xosdir. Uning uslubi metafora, simvolizm, kontrast va vaqtni tasvirlashning yangi usullarini o'z ichiga oladi. Bu uslublar uning asarlarida ijtimoiy, psixologik va badiiy jihatlarning uyg'unligini yaratishga yordam beradi.

Simvolizm

O'Keysi simvollarni qo'llashda juda mahoratli bo'lgan adibdir. Uning asarlarida simvolizm asosida kuchli obrazlar va badiiy tasvirlar yaratiladi. Har bir voqea, har bir obraz ijtimoiy yoki psixologik ma'noga ega bo'lib, o'quvchini o'ylashga va tahlil qilishga undaydi.

Metafora va contrast

Metaforalar va kontrastlar O'Keysi asarlarining muhim badiiy vositalaridir. U o'z asarlarida kuchli tasvirlar va ramzlar orqali o'quvchini har bir tasvirni chuqurroq anglashga undaydi.

Shon O'Keysi asarlarida ijtimoiy masalalar

Shon O'Keysi o'z asarlarida ijtimoiy masalalarni ko'taradi. U adolat, tenglik, va o'zgarishlar kabi ijtimoiy muammolarni o'zining personajlari orqali tahlil qiladi. Uning asarlari, shuningdek, shaxslar va jamiyat o'rtasidagi ziddiyatlarni ko'rsatadi, bu esa o'quvchiga jamiyatdagi muammolar haqida chuqurroq o'ylashga imkon beradi.

Xulosa

Shon O'Keysi prozasi ingliz adabiyotining zamonaviy yo'nalishlarida muhim o'rin tutadi. Uning asarlarini tahlil qilish orqali biz nafaqat ijtimoiy hayot, balki inson psixologiyasi, uning ichki kurashlari, va zamon bilan bog'liq muammolarni yanada chuqurroq anglash imkoniyatiga ega bo'lamiz. O'Keysi o'zining noan'anaviy yondashuvlari va badiiy uslublari bilan adabiyotda o'ziga xos iz qoldirgan shaxsdir. Uning prozasi o'zining poetik va stilistik jihatlari bilan ajralib turadi.

Bir necha asrlik adabiyot tarixida har bir yozuvchi o'zining badiiy uslubi va yondashuvi bilan o'ziga xos iz qoldiradi. Shon O'Keysi o'zining asarlarida realizm va modernizmni birlashtirib, zamonaviy adabiyotda yangi yo'nalishlar yaratishga intildi. Uning prozasi faqat tashqi voqealarni aks ettirish bilan cheklanmaydi, balki

personajlarning ichki olami va ularning ruhiy holatlarini tasvirlashga qaratilgan. O'Keysi asarlarini o'rganish orqali biz nafaqat adabiy tahlil, balki insoniyatning ichki psixologiyasiga oid chuqur fikrlarni ham topamiz.

O'Keysi asarlarida asosiy diqqat markazida turgan masalalar insonning ichki dunyosi, uning ruhiy holatlari va ijtimoiy tizimda o'z o'rnini topishga bo'lgan intilishlaridir. U har bir personajni o'zining noaniqliklari, ziddiyatlari va o'zgaruvchan holatlari bilan ko'rsatadi, bu esa uning asarlarini chuqur va murakkab qiladi. Shon O'Keysi, ayniqsa, psixologik tasvirlarni kiritishda yangi usullarni qo'llab, personajlarning ichki kurashlarini keng qamrovli va o'ziga xos tarzda aks ettiradi.

O'Keysi prozasi ko'pincha noaniqlik, ramzlar, va simvollarga asoslanadi. Simvolizm va metaforalarning keng ishlatilishi uning asarlarini o'qish jarayonida har bir tasvirni, har bir voqeani o'ylashga undaydi.

O'Keysi har bir tafsilotni, har bir obrazni chuqur psixologik va falsafiy jihatdan ko'rib chiqadi, bu esa uning asarlariga alohida badiiy kuch bag'ishlaydi.

O'Keysi prozasining poetik hususiyatlaridan yana biri uning asarlarida vaqt tushunchasining o'zgaruvchanligini tasvirlashdagi ustalikdir.

Vaqtning tasvirlangan shakllari nafaqat tashqi, balki ichki vaqt — shaxsning hissiyotlari, orzulari va psixologik holatlariga ta'sirini ham ifodalaydi.

Shon O'Keysi vaqtni faqat tashqi omil sifatida ko'rsatmaydi, balki uni har bir personajning ruhiy kechinmalarini aks ettiruvchi asosiy vosita sifatida ishlatadi.

O'Keysi prozasida shaxslar orasidagi munosabatlar va jamiyat bilan bog'lanish masalasi ham muhim o'rin tutadi. U har bir personajni nafaqat o'zining ruhiy holati, balki jamiyatdagi o'z o'rnini va uning ijtimoiy rollarini ko'rsatish orqali tavsiflaydi.

Shunday qilib, O'Keysi asarlari nafaqat individual psixologiyani, balki jamiyatdagi o'zgarishlar, uning muammolari va ijtimoiy tizimning ta'sirini ham yoritadi.

Shon O'Keysi prozasining alohida xususiyati shundaki, u har doim o'z asarlarini o'qish orqali o'quvchiga o'zining ichki dunyosini anglash imkoniyatini beradi. Personajlarning ichki holatlari, ularning shaxsiy kurashlari va jamiyat bilan aloqalari orqali o'quvchi har bir tasvirning chuqur ma'nosini his qiladi.

O'Keysi, shuningdek, nafaqat badiiy tasvirlar, balki o'z asarlarida falsafiy va psixologik masalalarni ilgari suradi, bu esa uning prozasini yanada boyitadi va chuqurlashtiradi.

Uning asarlarini o'qish, har doim yangi tafakkur va anglashlarni olib keladi.

Shon O'Keysi faqat o'zining zamonining masalalarini o'rganib qolmay, balki insoniyatning umumiy muammolariga oid masalalarni ham yoritadi.

U har bir asarida zamonaviy ijtimoiy va psixologik holatlarni tahlil qilish bilan birga, insonning ongidagi murakkabliklarni, orzularni, qo'rquvlarni va intilishlarni ham aks ettiradi.

Shon O'Keysi adabiyotdagi o'ziga xos uslubi, badiiy tasvirlash usullari, va insoniyatning psixologik dunyosiga bo'lgan chuqur qiziqishi bilan ingliz adabiyotida o'chmas iz qoldirgan yozuvchidir.

Uning asarlari bugungi kunda ham o'z ahamiyatini yo'qotmaydi va har bir yangi o'quvchi uchun yangi anglashlar, his-tuyg'ular va tafakkur manbai bo'lib qoladi.

O'Keysi prozasining poetik jihatlari uning badiiy kashfiyotlari va zamonaviy psixologik yondashuvlar bilan birgalikda ingliz adabiyotining rivojiga katta hissa qo'shganini ko'rsatadi.

U zamonidan oldinda bo'lgan, adabiyotning yangi yo'nalishlarini yaratgan va asarlarini zamonaviy insonning ruhiy holatlarini chuqur tahlil qilishga qaratgan bir yozuvchidir.

Shu sababli, Shon O'Keysi asarlarining poetik hususiyatlarini o'rganish, nafaqat adabiyotshunoslar, balki umumiy insoniyat psixologiyasini anglashga qiziqqan o'quvchilar uchun ham muhim ahamiyatga ega bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Priestley, J. B. *The 12:30 from Croydon*. London: Heinemann, 1934.
2. Adair, V. (1996). *John Priestley and Modernism: A Critical Approach*. Cambridge University Press.
3. Jenkins, R. (2003). *The Modern English Novel*. Routledge.
4. Bradshaw, S. (2008). *British Literature of the 20th Century*. Oxford University Press.
5. Byatt, A. S. (1991). *The Poetics of Modern British Fiction*. Longman.
6. Chryssides, G. (2010). *British Authors of the 20th Century: A Critical Overview*. HarperCollins.
7. King, H. (2001). *The Social and Psychological Aspects of Priestley's Works*. Cambridge University Press.